

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет іноземної філології

*До 300-річчя з Дня народження
Григорія Савича Сковороди*

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти
факультету іноземної філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди**

Випуск 4

Електронне видання

Харків – 2022

УДК 81'243
ББК 81.2
А 43

Редакційна колегія:

Подуфалова Т. В., канд. філол. наук, доцент, доц. каф. практики англ. усного і писемного мовлення, координатор з наук. роботи ф-ту іноземної філології (**головний редактор**); **Невська Ю. В.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. фонетики і граматики (**заст. головного редактора, відп. секретар**); **Князь Г. О.**, канд. філол. наук, доцент, декан ф-ту іноземної філології; **Кононова Ж. О.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. філології; **Кошечкіна Т. М.**, канд. пед. наук, доцент, доц. каф. нім. і романської філології; **Левченко Я. Е.**, докт. пед. наук, професор, проф. каф. англ. філології; **Перевозчикова К. А.**, голова СНТ ф-ту іноземної філології.

А 43 Актуальні проблеми іноземної філології і лінгводидактики [Електронне видання]: Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. Вип. 4. 359 с.

У збірнику представлено наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, присвячені актуальним проблемам іноземної філології та методики навчання іноземних мов.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів філологічних факультетів закладів вищої освіти.

УДК 81'243
ББК 81.2

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 11 від 16.11.2022 р.)

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2022

ЗМІСТ

<i>Абазіна Людмила.</i> Вербалізація гендерної інформації оцінними англійськими фразеологізмами	8
<i>Акопян Арміне.</i> Образ щастя в англomовному пісенному дискурсі	12
<i>Акульшин Михайло.</i> Антиутопія постмодерну Джуліана Барнса «Історія світу в 10 ½ розділах»	16
<i>Асланова Натаван.</i> Семантико-стилістичні особливості використання кольоративів у романі Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь»	19
<i>Байко Владислав.</i> Лексико-семантичне поле “DIFFERENT” як ієрархічна структура	24
<i>Баранова Діана.</i> Сучасні підходи до методики навчання школярів реферуванню	28
<i>Безгіна Марія.</i> Я-нарратив як інструмент конструювання ідентичності у британському драматичному дискурсі XVII сторіччя	31
<i>Белевцова Марина.</i> Розвиток інтеркультурної компетентності на уроках німецької мови у 5-11 класах	35
<i>Бикова Яна.</i> Структурні моделі та способи творення прізвиськ президентів США	38
<i>Бирька Наталія.</i> Постмодерністська концепція двох світів у казках Роальда Дала	43
<i>Борідченко Юлія.</i> Епістемічна модальність у сучасному мовознавстві	47
<i>Vutko, Olena.</i> Genre and Stylistic Features of Terry Pratchett’s Prose	52
<i>Васильєва Світлана.</i> Вербалізація лінгвокультурного концепту POLLUTION у сучасних британських газетах: понятійний аспект	56
<i>Вівич Кристина.</i> Фразеологія як лінгвістична наука. Класифікація фразеологічних одиниць	62
<i>Гаджиєва Айсель.</i> Екологічний аспект сучасної англійської літератури для дітей	66
<i>Гасанова Гюльшад Джамал кизи.</i> Специфіка прояву політичної чужорідності в політичному дискурсі Великобританії	69
<i>Горюк Ярина.</i> Концепти «ВОГОНЬ» і «ВОДА» як складова мовної картини світу англійської мови	72
<i>Гребінник Альона.</i> Хронотопічна організація роману Ф. Діка «Людина у високому замку»	77
<i>Григор’єва Любов.</i> Алгоритм створення вебквесту для формування англomовних граматичних навичок учнів основної школи	82

антиутопію постмодерну «Історія світу в 10 ½ розділах» огортаючи її в художню форму історичного роману.

Література

1. Іконнікова М. Антиутопічний дискурс в оцінці літературознавства ХХ століття. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка* 33, 2007. С. 142–145.
2. Семків Р. Сарказм як принцип розгортання сюжету та побудови образу в антиутопіях (на прикладі романів «Ми» Є. Замятіна та «1984» Дж. Оруелла) [E-resource]. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua> (accessed 25/09/2022).
3. Hutcheon, L. *A poetics of postmodernism: History, theory, fiction*. London: Routledge, 2003. 285 p.
4. Rubinson, G. History's Genres: Julian Barnes's "A History of the World in 10 1/2 Chapters". *Modern Language Studies*, 2000. P.159–179.
5. White, Hayden. The fictions of factual representation. *Reading Architectural History*. London: Routledge, 2003. P. 24–33.

СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОЛЬОРАТИВІВ У РОМАНІ ДЖ. К. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ»

Натаван АСЛАНОВА

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О. В. Єгорова

Стаття присвячена аналізу колірної лексики у творі «Гаррі Поттер і філософський камінь». У статті охарактеризовано та проаналізовано семантико-стилістичні особливості використання кольоративів у романі. Розглядаються такі кольоративи як білий, червоний і чорний. Використання кольоративів простежується через аналіз персонажів, ситуацій і символіки твору.

Ключові слова: *кольороназви, кольоративи, колірна лексика, кольоропис.*

The article is devoted to the analysis of color vocabulary in the work "Harry Potter and the Philosopher's Stone". The article describes and analyzes the semantic and stylistic features of the use of colors in the novel. There are colors considered in this paper: white, red and black. The research paper also analyses the use of coloratives through the characters, situations and symbolism of the work.

Key words: *color names, color schemes, color vocabulary, color description.*

У семикнижжі Джоан Роулінг, а, зокрема, у першій частині «Гаррі Поттер і філософський камінь» колірна лексика має вагоме значення: через кольоративи авторка виокремлює важливі риси персонажів, транслює символічні ознаки, допомагає у виразити історію тощо. Дослідження кольоративів спонукає до розуміння подій, що стаються із персонажами та до осягнення їх внутрішнього

світу, а також значення та місця героїв у творі. Зокрема, кольоративи в семитомнику Джоан Роулінг виконують не лише інформативну функцію, але й естетичну. На нашу думку, доцільно звернутися до аналізу семантико-стилістичних особливостей кольоративів, що в досліджуваному творі залишаються нез'ясованими. Тож **актуальність** роботи полягає у повноцінному дослідженні стилістичної функції кольоративів та їх семантичного значення в творі письменниці.

Метою статті є осмислення семантико-стилістичних особливостей використання кольоративів у творі Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь».

Методологічна основа. Дослідження семантики кольоративів та їх значущості в художньому тексті постійно перебуває в полі лінгвістів, як-от: І. Бабій, Т. Венкель, Ю. Аніщенко та інших. Так, наприклад, відповідно до судження І. Бабій поняття «колір» означає оптичне явище, чуттєве відчуття, створюване оком та мозком [2]. Натомість, Ю. Аніщенко вважає, що кольороназви виникають відповідно до семантичного наповнення та характеристик кольору: світла, тону, насиченості, інтенсивності, чистоти, теплоти/холодності [1]. Цікавою, на нашу думку, також є робота Т. Венкель, у якій аналізуються синтагматичні, парадигматичні та епідигматичні характеристики прикметників на позначення кольору в англійській мові [5].

Поняття «кольоратив» має тривалий шлях розвитку, адже корені його сягають іще давніх часів. Особливості використання та функціонування кольоративів аналізували ще Платон і Аристотель, показавши вплив значення кольорів на відчуття людини та світосприйняття. Кольоративи в усіх мовах світу складають лексико-семантичну групу, у якій набір елементів, їх семантика і співвідношення є історично мінливими. Так, кольоративи активно використовуються в різних видах та жанрах словесної художньої творчості – у фольклорі, традиційно-книжковій та світській середньовічній літературі, у сучасній прозі та поезії [4].

У сучасній англійській мові, подібно й до інших мов світу, кольоронайменування утворюють кількісно багате та якісно різноманітне лексико-семантичне поле. Кольоративи, що входять до його складу, відзначаються неоднаковим семантичним наповненням (колір може виражатися експліцитно чи імпліцитно), різною словотворчою структурою та граматичним оформленням. Його домінантними одиницями є номінації червоний, жовтий, синій, зелений, білий, чорний, сірий, що відображають базові колірні уявлення людини й належать до констант духовної та матеріальної культури [4].

Порівняльно-семантичне вивчення кольоративів дає можливість розкрити залежність між їх функціями та характером контексту, а також реконструювати типи подібних закономірностей. При цьому в різних мовах як характер функцій, так і їх концепція залежностей від контексту можуть певною мірою відрізнитися.

У лінгвістичних дослідженнях маркується, що кольоративи є типовою лексико-семантичною групою, компоненти якої через систему позначень кольорів відображають уявлення автора про світ, відбивають його ідеї та думки.

Зокрема, Т. Венкель зазначає, що «...лексико-семантичні групи слів є власне мовними одиницями, продуктом історичного розвитку тієї чи іншої мови. Слова, висловлюючи свої власні значення, в рамках однієї лексико-семантичної групи в той же час виявляються пов'язаними між собою відносинами, не байдужими для їх власних значень» [5, с. 30].

Таким чином, кольоративи – це група слів, що виражає значення кольору. Під кольоративом ми розуміємо мовну чи мовленнєву одиницю, до складу якої входить кореневий морф, семантично чи етимологічно пов'язаний із кольоративами.

Твір «Гаррі Поттер і філософський камінь» – це історія про життя хлопчика, який потрапив до школи магії Гогвортсу. У творі розкривається тема шляху, який є найважчим і найщасливішим для головного героя. Дослідження колірної лексики допомагає осмислити особливості чарівного світу, символіки твору та характеристик персонажів узагалі. Зокрема, у роботі ми звертаємось до аналізу назв основних кольорів, їх відтінків і власне смислового та естетичного значення колірної лексики в творі.

Таким чином помічаємо, що кольоративи в досліджуваному творі виконують стилістичну функцію, адже характеризують явища, предмети, події. Кольоративи в творі набувають стильового та емоційно-оцінного забарвлення та виражаються через метафори, епітетами, порівняннями. Зокрема, в романі Джоан Роулінг ми зауважуємо використання таких кольорів, як: чорний, білий, червоний, зелений, золотий, і срібний, що передають у творі контрастність, мінливість настроїв та психологічних переживань героїв, а також складну гаму сприйняття навколишнього світу.

Насамперед, аналізуємо семантико-стилістичну функцію кольоративу **білий**. Саме **білий** колір символізує невинність, чистоту та радість. У ньому відбивається чарівна сила денного сонячного світла, що виражає спорідненість із божественним. Білий колір також несе в собі всю гамму веселкових кольорів, на які розпадається, коли зустрічається з чистими краплями небесної води. Таким чином, у його небесно-світлій чистоті – гармонія всіх кольорів, як в Богіві – гармонія цілого світу. Білий колір також символізує вічну безмовність і величність [6]. До прикладу, коли Гаррі вперше розглядає чарівну паличку в руках Рона, то бачить саме білий відблиск, тобто полиск чар і магії, які для хлопця означають радість: «*He rummaged around in his trunk and pulled out a very battered-looking wand. It was chipped in places and something white was glinting at the end*» [8].

Важливо, що попри традиційне тлумачення **білого** як позитивного кольору, в творі Джоан Роулінг білий нерідко виконує іншу семантичну роль. Так, авторка використовує епітет **білий**, аби описати бліде обличчя персонажа, відчуття страху тощо. Наприклад, «*His face was white and his lips tightly compressed*» [8]. У даному контексті **біле** обличчя означає бліде забарвлення шкіри й передає сильні хвилювання людини. Блідість у поєднанні зі стиснутими губами розкривають внутрішній стан персонажа та пояснюють його реакцію на ситуацію. Цікавим є і такий приклад: «*Not Ronan or Bain - this one was younger, he had blonde hair and*

a white body in black spots» [8]. Авторка дає портретну характеристику зовнішності персонажа, а **білий** колір наголошує на незвичній рисі – біла шкіра, вкрита чорними плямами.

Зауважуємо також синонімічний ряд із загальним значенням **білого** кольору у творі «Гаррі Поттер і філософський камінь» включає наступні відтінки: *white, pale, colorless, death-white, pearl-white, snow-white, fair-haired, grayish-white, pale-faced*. Проаналізуємо наступні приклади: “*Located around the castle, the mountains changed the green color to gray, the lake began to resemble frozen steel, and the earth turned white every morning with frost*” [8]. У наведеному прикладі автор деталізує краєвид, надаючи йому зимових фарб, як-от «мерзла сталь» чи «побіліла від ранкового інею земля. Так, навмисне використання кольорового позначення, надає реальності зимовому пейзажу.

Червоний колір у творі Джоан Роулінг використовується, аби позначити сильні емоції, а почасти негативні. Наприклад, описуючи колір обличчя одного з героїв на ім'я Дадлі, авторка обирає **червоний** колір: «*All right, thirty-seven then,*” said Dudley, going red in the face» [8]. Це негативний персонаж: він егоїстичний і зверхній, а також знущується з головного героя – Гаррі Поттера. Тож припускаємо, що письменниця могла звернутись і до відтінків, проте саме **червоний** колір підкреслює негативну конотацію цієї характеристики та транслює читачеві інформацію про характер персонажа Дадлі.

Виокремлюємо також синонімічний ряд із загальним значенням червоного кольору у творі «Гаррі Поттер і філософський камінь». Це такі відтінки: *red, purple, crimson, bloody, crimson, pink, redhead, red, bright red, maroon, crimson*. У творі Дж. К. Ролінг група слів, що позначають червоний колір, представлена такими частинами мови: прикметники, дієслова та дієслівні форми: “*And at the top of the bronze doors in the red and gold uniform standing...*” [8]. У цьому прикладі авторка твору показує насиченість **червоного** кольору у поєднанні із золотим. А також письменниця деталізує предмет, надаючи йому золотого відтінку. Іменник золото тлумачиться як один з благородних металів, жовтого кольору, який використовується для дорогоцінних виробів та як мірило цінності. У вищенаведеному прикладі прикметник надає предмету блиск і шляхетність, тим самим розкривається індивідуальність цього предмета: “*He slammed in the palm of his hand, and the green-and-silver flag hanging from the wall became red-gold, and the huge snake disappeared, and instead a giant Griffindor lion appeared*” [8].

Через **червоний** колір обличчя героя авторка показує глибину переживання та силу емоційного стану. Тож письменниця навмисно використовує червоний колір, щоб показати гнівні чи дуже експресивні реакції героїв. Так, здебільшого це вираз люті, або ж застереження: «— *I warn you! He spoke threateningly, leaning toward Harry, and his face turned red*» [8].

Чорний колір у творі Джоан Роулінг означений таємничістю та має негативне смислове значення. Він загадковий і нерідко асоціюється з чимось забороненим чи злим. У творі група слів, що позначають чорний колір, представлена такими: прикметники, дієслова, прислівники: «*On the forehead, just*

below the tufts of bluish-black hair, a strange cut resembling lightning could be seen» [8].

Яскравим прикладом повідомлення загадки через чорний колір є те, що письменниця використовує кольоратив як прізвисько персонажа Сіріуса Блека. Так, історія героя спочатку невідома Гаррі Поттерові, й він навіть вважає Блека прибічником темних сил: «*Young Sirius Black lent it to me. I've got him, sir*» [8].

Подібно, кольоратив **чорний** використовується і для позначення назви лісу поблизу Гогвортсу, який для всіх учнів школи є загадковим і таємничим. Наприклад, читаємо: «*They say he met vampires in the Black Forest, and there was a nasty bit o' trouble with a hag – never been the same since*» [8].

Отже, відзначено, що у використанні кольору, лежить, одна з найбільш індивідуальних рис авторського бачення світу та втілення їх у художній практиці. У статті проаналізовано, що в творі Дж. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь» стилістична функція кольоративів відбивається через їх використання у формі епітетів чи для того, аби транслювати переносне значення кольору, як-от у випадку з Black Forest, що означає загадку та таємницю. Семантична функція відображається у тому, що через кольоративи письменниця передає і символіку кольорів і розкриває характерні риси персонажів, як-от із кольорами білий і червоний. Слід наголосити, що саме червоний колір розповідає про переживання героїв, їх настрої та емоції.

Література

1. Аніщенко Ю., Єрмоленко С. Семантика і символіка кольору як лінгвокультурний феномен, 2012. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/26143/1/Anishhenko.pdf;jsessionid=C8D8A48CC4673FC9B0525153F118DFA9> (дата звернення: 04.09.2022).
2. Бабій І. Метафоричне вживання назв синьої гама кольорів у мові художньої прози. *Наукові записки. Серія: Мовознавство*, 1998. №1. С.135-138.
3. Бабій І. Семантика, структура та стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі малої прози В. Стефаніка, М. Коцюбинського, Миколи Хвильового): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 1997. 21 с.
4. Белова А. Мовні картини світу: принципи утворення та складові: [зб. наук. ст. / відп. ред. Белова А.Д.]. Київ: 2001. С. 26-30.
5. Венкель Т. Синтагматичні, парадигматичні та епідигматичні характеристики прикметників на позначення кольору в англійській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». Чернівці, 2004. 208 с.
6. Губарева Г. Семантика та стилістичні функції кольоративів у поетичній мові Ліни Костенко: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2002. 16 с.

7. Кузьміна О. Б. Поетична семантика концептів «білий»-«чорний» (на матеріалі української лірики першої третини ХХ сторіччя): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01 «Українська мова». 2005. 19 с.
8. Rowling, J.K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone. 1997. URL: <http://www2.sdfi.edu.cn/netclass/jiaoan/englit/download/Harry%20Potter%20and%20the%20Sorcerer's%20Stone.pdf> (дата звернення 18.07.2022).

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ “DIFFERENT” ЯК ІЄРАРХІЧНА СТРУКТУРА

Владислав БАЙКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент І. В. Жарковська

У статті розглядаються особливості структури лексико-семантичного поля “DIFFERENT” як складової лексичної системи англійської мови. Шляхом окреслення кола розгалужених синонімічних та гіпо-гіперонімічних зв’язків в роботі виявляється системна значущість зазначеної ділянки лексичного складу та визначається специфіка ієрархії та взаємодії лексичних одиниць в структурі лексико-семантичного поля.

Ключові слова: *лексична система, лексико-семантичне поле, лексична одиниця, синонім, гіпонім, гіперонім, семантика, парадигматичні зв’язки*

The article focuses on the study of the semantic field “DIFFERENT” as an integral component of the lexical system of English. By means of delineating the range of elaborated synonymic and hypo-hyperonymic interconnections the research sustains the systemic significance of the lexicon locus under analysis as well as specific features of hierarchy and interaction within the structure of the semantic field.

Key words: *lexical system, semantic field, lexeme, synonym, hyponym, hyperonym, semantics.*

На сучасному етапі розвитку лінгвістичних досліджень, виконаних в традиційному ключі мовознавчих студій, в центрі уваги вчених перебуває опис лексики як системи взаємозумовлених елементів. Системність лексики проявляється насамперед у наявності в її складі певних угруповань елементів, головною ознакою яких є семантична співвіднесеність одиниць, що входять до них. Зазвичай вивчення лексичної системи в повному обсязі унеможлиблюється неосяжністю лексичного складу будь-якої мови, саме тому дослідники фокусують свою увагу в ході аналізу на окремих її частинах із подальшою екстраполяцією отриманих результатів на інші ділянки. Саме тому об’єктом дослідження у галузі лексичної семантики часто стає лексико-семантичне поле або група.

Складна ієрархічна будова лексичної системи мови проявляється в різних типах зовнішніх зв’язків слів – синонімічних, антонімічних, гіпо-гіперонімічних, тематичних і словотворчих. Ці зв’язки досить повно відображаються в наявних словниках. Однак найбільше об’єднання лексичних одиниць – семантичне поле